

3. PLAÇA Màrtirs de la LLIBERTAT. Processons CÍVIQUES

PLAZA MÁRTIRES DE LA LIBERTAD.
PROCESIONES CÍVICAS

A partir de 1903, el diari *El Pueblo*, fundat i dirigit per Vicent Blasco Ibáñez, organitzà una sèrie de processons cíviques per a honrar la memòria dels liberals morts en l'acció militar del Pla del Pou, que ocorregué el 1837, durant la Primera Guerra Carlista, en aquest lloc, pròxim a Burjassot, en què les tropes de Cabrera envoltaren una unitat militar liberal, feren presoners els components i afusellaren oficials i sotsoficials.

El 29 de març de 1903, una munió es reuní a la plaça de la Constitució, a València, per a dirigir-se a l'estació de ferrocarrils econòmics, *el trenet*, al pont de Fusta, des d'on partien els combois especials noliejats amb aquest fi, amb destinació a l'estació de l'Empalme, ja a Burjassot.

Allí se'ls uniren els regidors que conformaven l'Ajuntament

de Burjassot, els membres del Casino Republicà i una gran multitud de persones que havien arribat fins allí caminant o en els mitjans de locomoció més variats (tramvia, tartanes, etc.). En total s'hi congregaren prop de 20.000 persones (Burjassot no comptava en aquell moment amb més de 4.000 habitants).

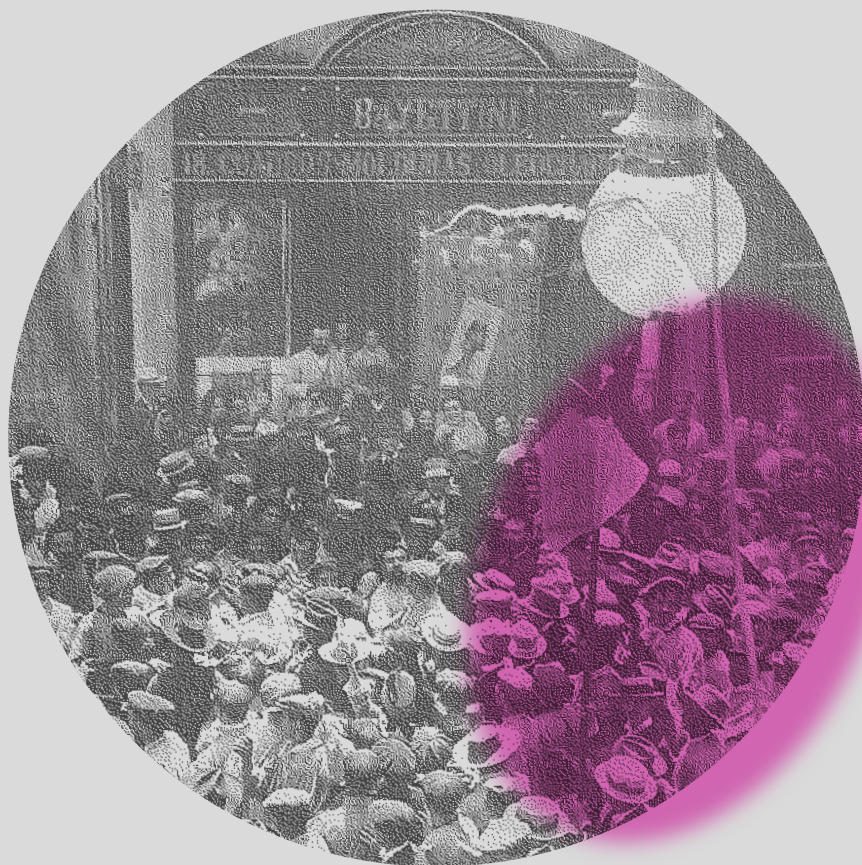
Formada la comitiva, presidida per Vicent Blasco Ibáñez i Menéndez Pallarés i al capdavant de la qual anaven les banderes dels diferents

A partir de 1903, el diario *El Pueblo*, fundado y dirigido por Vicente Blasco Ibáñez, organizó una serie de procesiones cívicas para honrar la memoria de los liberales muertos en la acción militar del Pla del Pou, ocurrida en 1837, durante la primera Guerra Carlista, en este lugar, cercano a Burjassot, en que las tropas de Cabrera rodearon a una unidad militar liberal, haciendo prisioneros a sus componentes y fusilando a oficiales y suboficiales.

El 29 de marzo de 1903, una muchedumbre se reunió en la plaza de la Constitución, en Valencia, para dirigirse a la estación de ferrocarriles económicos, "*el trenet*", en el "*Pont de Fusta*", desde donde partirían los convoyes especiales fletados a tal fin, con destino a la estación de "El Empalme", ya en Burjassot.

Allí se les unieron los concejales que conformaban el Ayuntamiento de Burjassot, los miembros del Casino Republicano y una gran multitud de personas que habían llegado hasta allí andando o en los medios de locomoción más variados (tranvía, tartanas, etc.). En total se congregaron cerca de 20.000 personas (Burjassot no contaba en aquel momento con más de 4.000 habitantes).

Formada la comitiva, presidida por Vicente Blasco Ibáñez y Menéndez Pallarés, y a cuyo frente

casinos republicans de València i els municipis pròxims, aquesta es dirigí, per la plaça de Pi i Margall (actualment plaça de Sant Joan de Ribera) en direcció a Les Sitges, pel carrer de Jordi Joan, fins a la plaça d'Emilio Castelar, i des d'allí a la plaça de Sant Roc, on es descobrí una làpida commemorativa, dedicada "Als màrtirs de la Llibertat".

Els diaris de l'època comentaren que, quan la capçalera de la manifestació arribà a la plaça de Sant Roc, les autoritats que tancaven la comitiva encara no havien eixit del punt de partida. Emociona recordar aquella escena, amb desenes de milers de persones desfilant al so de *La Marseillesa* o l'*Himne de Riego*, i les banderes inclinant-se davant la làpida que retolava la de Pi i Margall. Una vegada arribaren al seu destí, a la plaça dels Màrtirs de la Llibertat, es pronunciaren diversos discursos, als quals posà la guinda el pronunciat per Blasco Ibáñez, ofegat en multitud d'ocasions pels víctors dels assistents.

L'any següent (1904), es repetí novament l'homenatge, amb el mateix èxit de la primera edició, en part per l'atractiu que suposava la presència de Vicent Blasco Ibáñez. En els anys successius es continuà celebrant, però sense la seua presència, absorbit com estava per les seues obligacions com a diputat, la seua disputa amb Rodrigo Soriano i la seua

iban las banderas de los diferentes Casinos Republicanos de Valencia y los municipios cercanos, ésta se dirigió, por la plaza de Pi y Margall (actualmente plaza de San Juan de Ribera) en dirección a Los Silos, por la calle de Jorge Juan, hasta la plaza de Emilio Castelar, y desde allí a la plaza de San Roque, donde se descubrió una lápida conmemorativa, dedicada "A los mártires de la Libertad".

Los diarios de la época comentaron que, cuando la cabecera de la manifestación llegó a la plaza de San Roque, las autoridades que cerraban la comitiva todavía no habían salido del punto de partida. Emociona recordar aquella escena, con decenas de miles de personas desfilando al son de *La Marseillesa* o el *Himno de Riego*, y las banderas inclinándose ante la lápida que rotulaba la de Pi y Margall. Una vez llegados a su destino, en la plaza de los Mártires de la Libertad, se pronunciaron varios discursos, a los que puso la guinda el pronunciado por Blasco Ibáñez, ahogado en multitud de ocasiones por los vítores de los asistentes.

Al año siguiente (1904) se repitió nuevamente el homenaje, con el mismo éxito de la primera edición, en parte, por el atractivo que suponía la presencia de Vicente Blasco Ibáñez. En los años sucesivos se continuó celebrando, pero sin su presencia, absorbido como estaba por sus obligaciones como Diputado, su disputa con Rodrigo Soriano, y su

creixent activitat com a escriptor d'èxit. Amb el temps, aquestes demostracions de força del republicanisme valencià foren prohibides pel Govern, ja que cal no oblidar que València era una *illa* republicana en un país clarament monàrquic.

El 1911 i amb el mateix objectiu d'honrar la memòria d'aquells infortunats, es proposà alçar un monument obelisc a Burjassot. Inicialment, s'acordà situar-lo en el lloc que ocupava la creu monumental que s'alça al centre de l'esplanada de Les Sitges, però es descartà finalment la idea, igual que altres dues localitzacions alternatives: una a la placeta que hi ha enfront de l'ermita de Sant Roc i una altra a la plaça de Sant Roc. Finalment es decidí la col·locació a la plaça d'Emilio Castelar, enfront de l'Ajuntament, i fou inaugurat per totes les autoritats provincials i locals, al costat d'un nombrosíssim públic, el mes de maig de 1917.

Després de finalitzar la Guerra Civil espanyola, l'obelisc fou destruït i, quan la democràcia tornà als ajuntaments, en la dècada de 1980, es construí una rèplica de l'obelisc, de menor grandària, que se situà en un lloc diferent de l'original als jardins de la plaça d'Emilio Castelar, on pot contemplar-se.

creciente actividad como escritor de éxito. Con el tiempo, estas demostraciones de fuerza del republicanismo valenciano, fueron prohibidas por el Gobierno, ya que no hemos de olvidarnos que Valencia era una “*isla*” republicana en un país clarament monárquico.

En 1911, y con el mismo objetivo de honrar la memoria de aquellos infortunados, se propuso levantar un monumento-obelisco en Burjassot. Inicialmente, se acordó situarlo en el lugar que ocupaba la cruz monumental que se levanta en el centro de la explanada de Los Silos, descartando finalmente la idea, al igual que otras dos localizaciones alternativas: una en la plazoleta que hay frente a la ermita de San Roque y otra en la plaza de San Roque. Finalmente se decidió su colocación la Plaza de Emilio Castelar, frente al Ayuntamiento, siendo inaugurado por todas las autoridades provinciales y locales, junto a un numerosísimo público, en el mes de mayo de 1917.

Tras finalizar la Guerra Civil española, el obelisco fue destruido y, cuando la democracia regresó a los ayuntamientos, en la década de 1980, se construyó una réplica del obelisco, de menor tamaño, que se ubicó en un lugar distinto del original, en los jardines de la plaza de Emilio Castelar, donde puede contemplarse.